

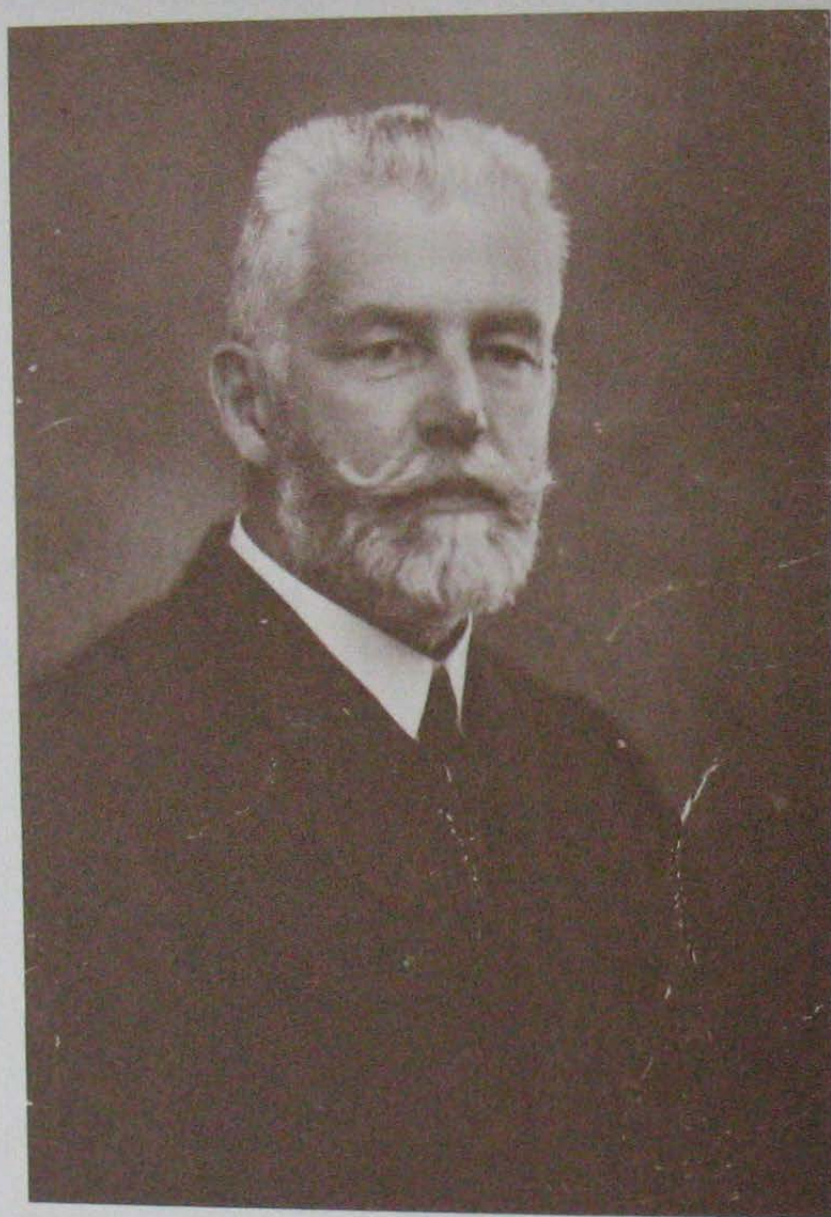
A
VÖRÖS URALOM ÁLDOZATAI
MAGYARORSZÁGON

HIVATALOS JELENTÉSEK ÉS BÍRÓI ÍTÉLETEK
ALAPJÁN ÍRTA ÉS KIADJA

DR. VÁRY ALBERT

KORONAÜGYÉSZHELYETTES

III. KIADÁS



Váry Albert
Koronaingázóházak, országos. Lejövetele

A
VÖRÖS URALOM ÁLDOZATAI
MAGYARORSZÁGON

HIVATALOS JELENTÉSEK ÉS BÍRÓI ÍTÉLETEK
ALAPJÁN ÍRTA ÉS KIADJA

DR. VÁRY ALBERT

KORONAÜGYÉSZHELYETTES

III. KIADÁS.

SZEGEDI NYOMDA
1993

ELŐSZÓ

Az emberek hamar felejtnek. – Pedig ami velünk a proletárdiktatura alatt történt, nem könnyű elfelejteni. Azt a szégyenfoltot, hogy ebben az országban a közhatalmat 133 napon át néhány sehonnai bitorolta, a magyar történelemből kitörölni nem lehet. – Ezeréves alkotmányunk és nemzeti önérzetünk gyalázata ez, melyre lehetetlen szégyenkezés nélkül gondolnunk. Nagyon mélyre kellett süllyednünk, hogy ez velünk megeshetett.

Hivatalos jelentések és bírói ítéletek alapján összeállítottam azok névsorát, kik e véres uralomnak áldozatul estek. Ezen összeállítás szerint a négy és félhónapos rémuralom alatt 590 egyént gyilkoltak le nagyobb részt teljesen ártatlanul. Egymaga Szamuely Tibor száznál több ártatlan polgárt gyilkolt le. Ez a szám és névsor azonban nem teljes. Hiányzanak az adatok azokról a területekről, a melyek időközben elszakítottak. Nincsenek benne azok sem, akik kétségbeesésükben öngyilkosok lettek vagy a szenvedett bántalmazás és fogvatartás folytán utóbb elhaltak. Végre nem volt megállapítható azoknak a szerencsétleneknek száma sem kiket egyes vörös parancsnokok a harctéren a vörös hadsereg kebelében kivégeztettek vagy akiket ellenforradalmi harcokban, ellenforradalmárok öltek meg. Valószínűleg ezeknek száma is kitesz még pár százat.

Az egyes eseteknél előadott tényállás hivatalos jelentésekből és bírói ítéletekből van véve. Rövid, száraz adatok, melyek legtöbbször azonban lehetetlen megindulás nélkül olvasnunk. Hosszú sorozata ártatlan vértanúknak, halálos vergődése a felbomlott államhatalom által védtelenül magára hagyott polgároknak. Hazafias föllángolások, halálmegvető, bátor megnyilatkozások, melyek büszkeséggel tölthetnek el bennünket. A gyilkosok uralma mégsem volt teljesen zavartalan...

Csatoltam a népbiztosok teljes névsorát is. Lássuk együtt, kik parancsoltak négy és fél hónapon át az ezeréves történelmi Magyarországnak s kik a felelősek azért, hogy az emberek százait legyilkolták, ezreit börtönbe vetették s százazreit kirabolták.

Aki ezt az időt átszenvedte, természetesnek találja, hogy a megtorlás nem maradhatott el. Végre is büntetlenül gyilkolni és rabolni talán még sem lehet! Párisban 1871-ben a kommün kéthónapos uralma után 17 000 embert lőttek agyon, ötvenezret tartóztattak le. Ebből az ötvenezzer emberből 14 000 embert ítéltek el, kétezret fölmentettek s harminchévezret bizonyítékok híján ideiglenesen szabadon bocsátottak. A megtorlás elől 1 000 000 ember szökött külföldre. Nálunk, bár a bűnvádi eljárás mintegy 70 000 ember ellen indult meg s körülbelül 15 000 ember került előzetes letartóztatásba, bíróságaink mindössze 6 000 embert ítéltek el, 2 500-at fölmentettek, a többi ellen pedig, részben kegyelem folytán is, a bűnvádi eljárás megszűnt. Ha még hozzátesszük, hogy a 6 000 elítéltből mintegy 2 500 ember kegyelmet kapott s háromszáznál többet az oroszoknak kellett kiadniuk, s hogy a bírói ítéletek alapján kivégzettek száma alig haladja meg az ötvenet és ma már csak 400 kommunista elítéltil letartóztatásban intézeteinkben, megállapíthatjuk, hogy a bűnvádi üldözés az átélt borzalmakkal szemben mértéket tartott. Bíróságaink a tömegbűncselekményekre tekintettel a gyorsított bűnvádi eljárás szabályai szerint ugyan, de öt tagból álló tanácsokban és a büntetőtörvénykönyv alapján ítélkeztek.

A kommunista bűnügyek beható ismerete kapcsán nem hallgathatók el egy-két megjegyzést.

Októberi fölfordulás nélkül nálunk nem lehetett volna kommunista uralom. A proletárdiktatura föltételeit az 1918. október 31-iki fölfordulás teremtette meg. Iszonyú felelősség terheli azokat, kik a magyar katona kezéből a fegyvert kiverték. Aki a rendet fölborítja, számolni tartozik azzal, hogy a megindult áradatot föltartóztatni nem bírja.

Másrészt kétségtelen, hogy a vörös uralom abban a formában, ahogy nálunk dühöngött, erőszakra és gyűlöletre nevelt munkás tömegek nélkül nem lett volna megvalósítható. Pár száz kommunista a szervezett munkások százezreit nem terrorizálhatta. A munkás vezéreknek tehát szakítaniok kell az osztályharc, osztálygyűlölet, erőszak és forradalom jelszavaival.

Egy tanulságot birtokosai is levonhatnak a történelemből: Több erélyt a hatalom gyakorlásában, több ellenállást a hatalom megtartásában s több megértést a munkáskérdésekkel szemben. Ezt a nemzetet csak eréllyel és szeretettel lehet kormányozni.

Budapest, 1922. december hó 1-én

I.

A MEGGYILKOLT EGYÉNEK NÉVSORA

KÖZSÉGEK SZERINT

A meggyilkolt neve, életkora és foglalkozása	A gyilkosság helye és ideje	A gyilkosság módja	A gyilkosság ürügye	A gyilkosságot elrendelte	A gyilkosságot végrehajtotta
41. dr. Berend Miklós egyetemi orvos-tanár	Budapest, 1919. jún. 24-én d.u. a Mária Valéria utcában	Agyonlövés	Ellenforradalmár magatartás	Cserny József terrorista parancsnok	Löbl Mór 28 éves, izr. vall., Steiger János 36 éves, rkath. vall. Schön Béla 27 éves, izr. vall., Rósen Antal, Trajla György terroristák
42. Madarász Béla orvostanár	Budapest, 1919. jún. 24-én éjjel Eskü út 6. szám alatti lakása előtt	Agyonszúrás	Ellenforradalmár és tiszt		Löbl Mór 28 éves, izr. vall., Max Miksa 24 éves, izr. vall., Polánszky Lajos 33 éves, rkath. vall. terrorista és vörös katonák, Küvér Lajos vörös nyomozó
43. Fery Oszkár csendőraltábornagy 44. Borhy Sándor 45. Menkina János csendőralezredesek	Budapest, 1919. ápr. 22-én éjjel a terroristák Mozdony utcai lakatnyájának pincéjében	Vízmelegítőcsőre való felakasztás	Ellenforradalmár és csendőrtiszt	Bonyhádi Tibor terr. nyomozó, Radványi Kornél politikai nyomozó, Cserny József terrorista parancsnok és Papp Sándor 30 éves, ref. lakatossegéd terrorista alparancsnok	Kakas Ferenc, Neumayer Nagy Géza, Löscher Márton, Csomor Gábor, Pető István és Trajla György terroristák
46. Bodnár Gyula budapesti ácsmester	Budapest, 1919. máj. 3-án este	Agyonlövés és szúrás	Polgár és „nehéz” ember		Groó Géza, Luy Béla, Csonka László, Bartalos István Cserny-féle terroristák

A gyilkosság elkövetésének rövid leírása	A gyilkosok sorsa a vörös uralom után	J e g y z e t
<p>Az 1919. évi június hó 24-iki ellenforradalom napján délután az ellenforradalomnak örülő s fehér zsebkendőjét lobogtató dr. Berend Miklóst a Mária Valéria-utcán a terroristák lelőtték, kirabolták, majd a Dunába dobták.</p>	<p>Cserny József, Schön Goldberger Gábor, Groó Géza, Mészáros Sándor, Löbl Mór, Steiger János, Papp Sándor, Küvér Lajos, Max Miksa, Bonyhádi Tibor, Kakas Ferenc, Csomor Gábor, Neumayer Nagy Géza és Löscher Márton halálra ítéltettek és kivégeztettek. Lázár Andor Endre szökésben. Szökésben vannak még: Nyakas Nagy János, Rósen Antal, Trajla György, Radványi Kornél és Pető István</p>	
<p>Az ellenforradalom napján este a szobájában ágyban fekvő Madarász Béla orvostanhallgatót, mert állítólag szobájában világosság volt, ágyából kiráncigálták, ütötték, verték, levitték az utcára s ott leszúrták, kirabolták, majd az Erzsébet-hídról a Dunába dobták.</p>		<p>Budapesti kir. büntetőtörvényszék 1919. dec. 9-én kelt Bkgy. 8931/80/1919. sz. ítélete</p>
<p>A csendőrök a vörösek szemében állandóan gyanúsak voltak. Budapesten 1919. évi július hó 19-én éjjel minden komoly gyanú híján Chlepkó Hantos Ede politikai megbízott ellenforradalmiság címén elrendelte Fery Oszkár, Borhy Sándor és Menkina János letartóztatását. Radványi és Bonyháti nyomozók több terroristával le is tartóztatták őket és beszállították a terroristák Mozdony-utcai lakatanyájába. Itt rettenetes kínzások és vallatások után a terroristák pincéjében levő vízmelegítő csőre mindhármukat felakasztották. Azután kivitték őket a Dunaparra s a Dunába dobták. A csendőrtisztek hősiiesen, önérzetesen viselkedtek. A köteléket saját maguk tették nyakukra. Az egyikkel az egyik terrorista bőrnadrágját akarta megcsókolgatni s mert nem engedelmeskedett, ütlegelték. Mikor az egyik a fölakasztás után még életjelt adott, összeszúrkálták. A kötélben vonagló embereken kacagtak s az egyik haldoklót arcul verték.</p>		
<p>Bodnár Gyuláné rossz viszonyban élt férjével. Elpanaszolta Groó Géza Cserny-féle terroristának, ki erre terrorista társaival együtt elhurcolta Bodnárt és a gépkocsiban összelövéldözték és összeszúrkálták, azután ráültek a holttestre s kivitték a Margithídra, honnan a Dunába dobták. Előbb azonban ki is rabolták.</p>	<p>Bartalos István halálra ítéltetett és kivégeztetett. Luy Béla a fogházban tüdővészben meghalt. Groó Géza más ügyben halálra ítéltetett és kivégeztetett. Csonka László szökésben van</p>	<p>Budapesti kir. büntetőtörvényszék 1920. márc. 13-án kelt Kgy. 10922/919. sz. ítélete</p>

A meggyilkolt neve, életkora és foglalkozása	A gyilkosság helye és ideje	A gyilkosság módja	A gyilkosság ürügye	A gyilkosságot elrendelte	A gyilkosságot végrehajtotta
<p>66. Pintér András csongrádi gazdálkodó</p> <p>67. Sütő Mihály volt csendőr, szelevényi lakos</p>	<p>Csongrád ?</p> <p>Csongrád és Szelevény között a Tisza köze- pén 1919. máj. 1-én</p>	<p>Agyonlövés</p>	<p>Ellen- forradalmár</p> <p>Ellen- forradalmi magatartás</p>	<p>Sarró Sámuel 36 éves, ref. hódmező- vásárhelyi kőműves, századpar.</p>	<p>Bereczky Sándor 24 éves, ref. péksegéd, vörös katona</p>
<p>68. Ákots Gyula csornai gőzma- lomtulajdonos</p> <p>69. Laffler Lajos csornai vas- kereskedő</p> <p>70. Németh Gyula farádi gazdál- kodó</p> <p>71. Tarcsay István gazdálkodó</p> <p>72. Glaser Ferenc földszigeti bérlő</p> <p>73. Pozsgai Bálint rábacsanaki gazdálkodó</p> <p>74. Takáts Ferenc gazdálkodó</p>	<p>Csorna, 1919. június 9.</p>	<p>Akasztás</p>	<p>Ellenforra- dalmárok</p>	<p>Szamuely Tibor 28 éves, izr. hírlapíró, népbiztos, Szabó János 27 éves, rkath. kovácssegéd, Judt Ferenc 39 éves, rkath. könyvkötő- segéd, Marton Vencel Guno 26 éves, rkath. artista bemondása alapján</p>	<p>Terroristák</p>
<p>75. Rátz Alfonz babarcsi lakos</p>	<p>Csorna, 1919. június 7.</p>	<p>Agyonlövés</p>	<p>Ellen- forradalmár</p>		<p>Bősze István napszámos, vörös katona</p>

A gyilkosság elkövetésének rövid leírása	A gyilkosok sorsa a vörös uralom után	J e g y z e t
<p>A Szelevényről a románok elől Csongrádra menekülő direktórium tagok bántalmazása miatt Sarró Sámuel elrendelte, hogy Sütő Mihály tanyai lakost ki kell végezni. Erre Bereczky Sándor egy vörös katonával és két révesszel csónakba ültette Sütő Mihályt, bementek a Tisza közepére s ott Bereczky Sütőt főbelőtte s az a Tiszába belefordult.</p> <p>Pintér András meggyilkolásának közelebbi adatai ismeretlenek.</p>	<p>Bereczky Sándor 8 évi fegyházra ítéltetett, Sarró Sámuel halálra ítéltetett, de az oroszoknak kiadatott</p>	<p>A szegedi kir. ügyészség 1920. aug. 3-án kelt 1920. El. 1. A. 14. sz. jelentése és a szolnoki kir. törvényszék 1921. nov. 13-án kelt 3345/11/921. sz. ítélete</p>
<p>A csornai ellenforradalom leverése után két nap múlva 1919. június 9-én délben megjelent Csornán Szamuely Tibor és az ott ellenforradalmárság miatt összefogott emberek közül a megnevezett 7 embert kötél általi halálra ítélte és a Főtéren a fákra felakasztatta. Mikor a vörösörök az áldozatokat elásták, ruhájukat leszedték s egymás között felosztották.</p>	<p>Szamuely Tibor öngyilkos lett, Szabó János, Judt Ferenc, Marton Vencel Gunó halálra ítéltettek. Szabó János kegyelmet kapott, Marton Vencel Gunó és Judt Ferenc kivégeztettek</p>	<p>Soproni kir. törvényszék 1920. júl. 6-án kelt B. 891/52/919. sz. ítélete</p>
<p>Bősze István mint vöröskatona az ellenforradalmárság gyanúja miatt letartóztatott Rátz Alfonzot 1919. június 7-én Bágyog állomásról Csornára kísérte s útközben agyonlőtte.</p>	<p>Bősze István 15 évi fegyházra ítéltetett</p>	

A meggyilkolt neve, életkora és foglalkozása	A gyilkosság helye és ideje	A gyilkosság módja	A gyilkosság ürügye	A gyilkosságot elrendelte	A gyilkosságot végrehajtotta
184. Cifra János 28 éves, gazd. napsz., fegyver- neki lakos	Fegyvernek, 1919. ápr. 16. Temető	Agyonlövés	Fosztogatás	Forradalmi törvényszék	Vörös- katonák
185. Bereczky Dávid nőtlen, csendőrőrm.	Feldebrő, 1919. aug. 13. este	Agyonlövés	Csendőr		Lukács Imre feldebrői direktórium elnök
186. Kiss József vécsi illetőségű feldebrői lakos	Feldebrő, 1919. máj. 6.	Agyonlövés			Vörös- katonák
187. Soproni Kálmánné szül. Molnár Mária feldebrői lakos	Felsődabas, 1919. jún. 22.	Agyonlövés			Vörös- katonák
188. Endrész László alsóhangonyi lakos, gazdálk.	Felső- hangony, 1919. máj. 26.	Agyonlövés		A 38-as vörös dandár forr. törvényszéke	Vörös- katonák
189. Gódor János 190. Gerhát Pál vöröskatonák, fóti ifjú gazda- legények	Fót, 1919. június 19.	Agyonlövés			Csonka János vöröskatona
191. Buczolics János 192. Drimmel Mária füles lakosok	Füles, 1919. április 6.	Agyonlövés			Vörös- katonák

A gyilkosság elkövetésének rövid leírása	A gyilkosok sorsa a vörös uralom után	J e g y z e t
Közelebbi adatok hiányoznak		Szolnoki kir. ügyészség 1921. nov. 12-én kelt 1920. El. 60/103/8. sz. jelentése
A kommunizmus bukása után Lukács Imre kommunista vezért akarta elfogni lakásán Bereczky Dávid csendőrőrmester 1919. augusztus 13-án. Miközben annak lakását kutatta, Lukács Manlicherrel rálőtt. Bereczky holtan esett össze. Gyanúsított megszökött.	Megszökött	Egri kir. ügyészség 1920. szept. 2-án kelt 1920. El. 1/8. sz. jelentése
Vöröskatonák részeg állapotban kézigránátot dobáltak és ez a fuvarosként kirendelt Kiss Józsefet megölte.		Feldebrői csendőrőrs 1920. júl. 14-én kelt 477. sz. jelentése
Közelebbi adatok hiányoznak.		Pestvidéki kir. ügyészség 1920. júl. 12-én kelt 1920. El. 1. A. 68/181. sz. jelentése
Közelebbi adatok ismeretlenek.		Miskolci kir. ügyészség 1921. dec. 19-én kelt 1921. El. 1. F. 59. sz. jelentése
Sértettek a frontról hazajövén, fenyegető üzenetet küldtek Csonka Jánosnak. Erre ez két vöröskatona társát magához véve az utcán megtámadta Gódorékat s lelőtte őket		Pestvidéki kir. ügyészség 1921. okt. 3-án kelt 1921. El. 1. A. 68/210. sz. jelentése
Közelebbi adatok hiányoznak.		Soproni kir. ügyészség 1920. júl. 20-án kelt 1920. El. 1. A. 25. sz. jelentése

A meggyilkolt neve, életkora és foglalkozása	A gyilkosság helye és ideje	A gyilkosság módja	A gyilkosság ürügye	A gyilkosságot elrendelte	A gyilkosságot végrehajtotta
224. Hárs Szabó Péter Zászlós	Heréd, 1919. máj. 27.	Agyonlövés	Polgár és zászlós	Kovács Mihály hatvani forr. törvényszék vádbiztosa	A feljelentést tette Rudas Mihály 42 éves, herédi lakos, gazd. csel., bizalmi, agyonlőtte Musuta Károly hatvani vörösőrség nyom. oszt. parancsnoka; segédkeztek Vaka István hatvani kőművesegéd, vörösőrségi nyomozó és Rugyai János 24 éves, hatv. asztalossegéd vörösőr és Paraszt Ferenc hatv. kőműves, forr. törvényszéki pótbíró
225. Uzsvai László németmokrai őrsbeli csendőr-alőrmester	Herincse, 1919. ápr. 21.	Agyonlövés	Csendőr		

A gyilkosság elkövetésének rövid leírása	A gyilkosok sorsa a vörös uralom után	J e g y z e t
<p>Hárs Szabó Péter zászlós özv. Brüll Gézáné herédi kastélyában lakott s a gazdaság vitelében segédkezett. Cselédbizalmi volt ott Rudas Mihály, kit egyszer a zászlós megszidott. Rudas bosszút forralt és feljelentette a zászlóst, hogy „télenkedik és ellenük dolgozik.” Kovács Mihály erre kijelentette, hogy élve vagy halva állítsák elé a zászlóst. 1919. május 27-én kimentek Herédre Musuta Károly és társai, sokáig kutatták a zászlóst, ki időközben elrejtőzött. Végre megtalálták Weisz Adolf kamrájában s az ajtót rányitván, a zászlós e szavaira: „Bocsánat, megyek magával”, Musuta e szavakkal: „az anyád szentségét, régen kereslek!” a védtelen zászlósba belelőtt, ki összeesett. Majd „látom, disznó, még mindig élsz!” szavakkal újra bele akart lőni, de Weisz Adolf nem engedte. Erre kocsira rakták, Musuta nem engedte, hogy a kocsira való helyezésnél segítsenek rajta s elvitték a Brüll-féle kastélyba. Musuta és Vaka nem engedték meg, hogy feje alá párnát tegyenek és vizet adjanak: „a kutyának az nem kell!” Később odajött az orvos, kit Musuta és Rugyai be se akartak engedni. Az orvos megállapította, hogy a zászlós sérülése halálos s nem lehet szállítani. Musuta és Vaka annak dacára elvitték Hatvanba, hol a zászlós meghalt.</p>	<p>Vaka István 5 évi, Rudas Mihály 3 évi, Paraszt Ferenc 2 évi és Rugyai János 3 évi fegyházra ítéltettek. Musuta Károly szökésben van</p>	<p>Balassagyarmati kir. törvényszék 1920. május 17-én kelt B. 592/9/1920. sz. ítélete</p>
<p>Rutén nemzetiségű kommunisták 1919. április 21-én a csendőröket le akarták fegyverezni. Azok ellenálltak, mire a tömeg megtámadta őket s egy lövés Uzsvai Lászlót halálra sebezte. Nevezett a huszti kórházba szállítás közben Iza községben meghalt.</p>		<p>A m. kir. debreceni csendőrkerületi parancsnokság jelentéséből</p>

A meggyilkolt neve, életkora és foglalkozása	A gyilkosság helye és ideje	A gyilkosság módja	A gyilkosság ürügye	A gyilkosságot elrendelte	A gyilkosságot végrehajtotta
<p>332. Návay Lajos v. b. t. t. képviselő- ház volt elnöke, földbirtokos</p> <p>333. Návay Iván földbirtokos, földeáki lakosok</p> <p>334. dr. Kiss Béla szentesi városi főjegyző</p>	<p>Kiskun- félegyháza, 1919. ápr. 29-én d. e. a pálya- udvaron</p>	<p>Agyonlövés</p>	<p>Polgár</p>	<p>Molnár István vörösőr- parancsnok, Varga János igazságügyi megbízott, vádbiztos és terroristák</p>	<p>Kiss Géza, Kiss Péter, Janovics János, Lázár Andor Endre, Engi Lajos Sándor terroristák</p>
<p>335. Sebestyén Sándor</p>	<p>Kistengelic, 1919. jún. 24.</p>	<p>Agyonlövés</p>	<p>Ellenforra- dalmi magatartás</p>		<p>Terrorista</p>
<p>336. Kamuty Lajos főhadnagy, az ung- vári csendőrszakasz volt parancsnoka</p>	<p>Kisvárda, 1919. márc. 27.</p>	<p>Agyonlövés</p>	<p>Ellenforra- dalmi magatartás</p>		
<p>337. Vörös János ácsi lakos</p>	<p>Komárom- újváros, 1919. jún. 8.</p>	<p>Akasztás</p>	<p>Saját fiát lelőtte</p>	<p>Hasek és Kramer nevű politikai megbízottak rendeletére a komárom- újvárosi forra- dalmi törvény- szék tagjai Czifra Ferenc, Pálfi Andor, Szűcs János</p>	<p>Szabó József terrorista</p>

A gyilkosság elkövetésének rövid leírása	A gyilkosok sorsa a vörös uralom után	J e g y z e t
<p>Földeákról A Návayak kastélyából 1919. április 27-én éjjel elhurcolták Návay Lajost és Návay Ivánt vöröskatonák. Útközben durván szidalmazták, s a földeáki állomáson átadták őket a Makó felől jövő vonaton levő terroristáknak. Ez a vonat túszoikat szállított, s Tóth Béla (Anocskai András) teljhatalmú parancsoksága alatt állott.</p> <p>Szentesen beszállították a vonatba a szentesi túszoikat, köztük dr. Kiss Béla városi főjegyzőt.</p> <p>A vonat április 29-én reggel érkezett Kiskunfélegyházára. Ott az egyik Pullmann-kocsiban véstörvényszéket tartottak, majd a terroristák megragadták a két Návayt és Kiss Bélát, s kivitték a vasúti étterem épületével szemben lévő, s már megásott gödörhöz, s ott őket agyonlőtték. Návay Iván nem halt meg, Engi erre megforgatta rohamkését szívében.</p> <p>A terroristák Návay Ivánt és dr. Kiss Bélát tettelesen bántalmazták, a két Návayval a trágyaszemetes marhakocsit tisztították.</p> <p>Halálra ítézésük úgy történt, hogy megkérdezték tőlük, tudják-e mi a kommunizmus, s feleletük után „vigyétek és tanítsátok meg, mi a kommunizmus” kijelentésre elvitték, s főbelőtték őket.</p> <p>Az áldozatok holmiját a terroristák magukhoz vették, s egymás között felosztották.</p>	<p>Janovics János 12 évi, Tóth Béla (Anocskay András) 15 évi fegyházra, Engi Lajos Sándor halálra ítéltetett és kivégeztetett, Molnár és Varga, valamint a terroristák egy része szökésben vannak</p>	<p>Budapesti kir. büntető törvényszék 1920. máj. 18-án kelt Kgy. 2860/4/920 sz. ítélete és a szegedi kir. törvényszék 921. júl. 19-én kelt B. 7164/95/920 sz. ítélete</p>
<p>A Kistengelícen az ellenforradalom leverése végett megjelent terroristák egyike lőtte agyon.</p>		<p>Szekszárdi kir. ügyészség 1922. jan. 19-én kelt 1921. El. 1. A. 49. sz. jelentése</p>
<p>A sátoraljaújhelyi direktórium Kamuty Lajos csendőrfőhadnagy ellenforradalmi magatartás miatt letartóztatását rendelte el. Kamuty főhadnagy letartóztatás közben főbelötte magát.</p>		<p>Csendőrségi gyászjelentés</p>
<p>Vörös János ácsi lakos fiát megölte. Ezért a forradalmi törvényszék halálra ítélte s felakasztották.</p>	<p>Czifra, Pálfi, Szűcs felmentés (Btk. 77. §.)</p>	<p>Győri kir. törvényszék 1919. nov. 29-én kelt B. 1125/919/13. sz. ítélete</p>

A meggyilkolt neve, életkora és foglalkozása	A gyilkosság helye és ideje	A gyilkosság módja	A gyilkosság ürügye	A gyilkosságot elrendelte	A gyilkosságot végrehajtotta
<p>379. Kovács István nyíregyházi születésű és illetőségű, 29 éves ág. ev., nőtlen, banktisztviselő, főhadnagy</p> <p>380. Bodolai Rongyos János napszámos</p>	Nyíregyháza, 1919. ápr. 22.	Agyonlövés	<p>Ellenforradalmár</p> <p>Rémhírtérjesztés, rablás és fosztogatás</p>	Pogány József 38 éves izr., hírlapíró, népbiztos és Szamuely László 23 éves, izr., m. hivatalnok rendeletére a nyíregyházi forrtvszék Murgittai János 28 éves, ref. napidíjas, Körtvélyesi József 25 éves, rk. szobafestő, Pál Dezső 36 éves, gkath. géplakatos, Vádbiztos: dr. Kovács Miklós 44 éves, ref. ügyvéd	Terroristák
381. Korpfi Ferencné sz. Visiny Jozefa ormospusztai lakos	Ormospuszta bányatelep, 1919. jún. 1.	Agyonlövés	Csehekkal cimborálás		Schusztér János 28 éves, ormospusztai bányamunkás vörösőr
382. Schwartz Mór 50 éves, őri lakos	Őr	Agyonlövés			Vöröskatonák
383. Ivancsics Ferenc 22 éves 384. Bogdán György 23 éves, őrtilos lakosok	Őrtilos, 1919. aug. 5.	Agyonlövés	Ellenforradalmárok		Ismeretlen vöröskatonák
385. Bakonyi András 45 éves, csendőrjárásőrmester főfelügyelő 386. Csala Bálint csendőrőrmester 32 éves, nőtlen	Paks, 1919. jún. 26.	Agyonlövés	Ellenforradalmárok	Aranyos György és Tánczos Vendel rögtönítélő bírósága	Vöröskatonák

A gyilkosság elkövetésének rövid leírása	A gyilkosok sorsa a vörös uralom után	J e g y z e t
<p>Kovács István főhadnagy ellenforradalmárság gyanúja miatt forradalmi törvényszék elé állított. Férfiasan, önérzetesen, büszkén viselkedett. Halálra ítélték, s a fogház udvarán a többi „polgár” fogoly szeme láttára kivégezték. Holttestét megrugdosták, leköpdösték. Meg kellett halnia, mert az alatt a gyanú alatt állott, hogy annakidején a Szamuely-fiúk ellen Nyíregyházán elkövetett merényletnek ő az értelmi szerzője. Ő volt az ellenforradalom és a polgárság egyetlen támasza, büszkesége és reménye.</p> <p>Ugyanekkor végezték ki Bodolai Rongyos Jánost is fosztogatás miatt.</p>	<p>A bűnsegédek, kik Kovács ellen vallomást tettek és pedig: Kolláth Ernő, Laszkóczy József, Kapin István, Racskó József és Fränkel Ignác 8 évi fegyházra ítéltettek, a többiek megszöktek</p>	<p>Nyíregyházai kir. törvényszék 1920. október 25-én kelt B. II. 2119/23/1919. sz. ítélete</p>
<p>Korpf Ferencné állítólag a csehekkel cimborált, amiért a vöröskatonai parancsnok letartóztatását rendelte el. A letartóztatást 1919. június 1-jén Schusztér János vörösőr és társa foganatosította, az asszony ellenállt, majd szaladni kezdett, mire Schusztér lelőtte.</p>	<p>Schusztér János 2 évi fegyházra ítéltett</p>	<p>Miskolci kir. törvényszék 1920. okt. 16-án kelt B. 2510/12/1919. sz. ítélete</p>
<p>Közelebbi adatok hiányoznak.</p>		<p>Nyíregyházai kir. ügyészség 1920. júl. 22-én kelt El. 1. A. 49. sz. jelentése</p>
<p>A diktatúra bukása után 1919. augusztus 5-én önként vállalkozó őrtilos polgárok le akarták fegyverezni a határban állomásozó idegen vöröskatonákat. Azok ellenálltak, harc keletkezett, s ennek során két polgárt agyonlőttek.</p>		<p>Kaposvári kir. ügyészség 1920. aug. 10-én kelt El. 1/8. sz. jelentése</p>
<p>A Duna–Tisza közti júniusi ellenforradalom Pakson is éreztette hatását, ahonnan a direktórium és a vörösőrség egy része megszökött. Bakonyi és társa erre a polgárokból védőrséget szerveztek. Erre 1919. június 24-én Székesfehérvártól vörös csapatok jöttek, kik az ellenforradalmárokat összefogdosták és Aranyos György és Tánczos Vendel véstörvényszéke a két csendőrmestert halálra ítélték. Az áldozatokat rettenetesen megkínózták, nem engedték, hogy övéiktől elbúcsúzhassanak s holttesteiket agyonlövésük után a kövezeten hagyták közszemlére kitéve. A községre 2 millió hadisarcot vetettek ki.</p>	<p>Aranyos és Tánczos meggyilkoltattak</p>	<p>Szekszárdi kir. ügyészség 1922. január 19-én kelt. 1921. El. 1. A. 49. sz. jelentése</p>

A meggyilkolt neve, életkora és foglalkozása	A gyilkosság helye és ideje	A gyilkosság módja	A gyilkosság ürügye	A gyilkosságot elrendelte	A gyilkosságot végrehajtotta
403. Ismeretlen egyén	Poroszlói és tiszafüredi út mentén 1919. júl. 25.	Agyonlövés			Vöröskatonák
404. Léderer Pál 24 éves, földbirtokos	Pusztakengyel, Blaskovich-féle kastély, 1919. jún. 21. délután	Agyonlövés	Polgár	Friez Kálmán vasesztergályos, Szanyi Lajosné géplakatos neje, cseléd fölbujtására	Jován József, Török Lajos vöröskatonák
405. Gelencsér Mihály 28 éves 406. Almási József 60 éves, korcsmáros, pusztaszentimrei lakosok	Pusztaszentimre, 1919. jún. 23.	Agyonlövés	Ellenforradalmárok	Keszthelyi István és társai által hozott vésztörvényszéki ítélet alapján	Vöröskatonák Kalocsai Ferenc és Csontos Pál vöröskatonák őrizték
407. Pongrácz Aladár csendőrszáz., 43 éves, nőtlen ref. 408. Tóth Ferenc hídalmási 409. Ferenc András 43 éves, rkath., nős, gyulai járásőrmesterek 410. Jakabos Pál 36 éves, rkath., nős, mező- örményesi csendőrőrmest.	Püspök- ladány, 1919. április 20-án	Agyonlövés	Ellenforradalmárság gyanúja	Szamuely Tibor és Gábor Mózes 25 éves, izr. joghallgató, dandárparancsnok	Kohn Kerekes Árpád és terrorista társai: Janovics János 19 éves, műasztalossegéd, Kámán József 20 éves, géplakatossegéd, terroristák. Jelen voltak: Jónás Gyula, Thuránszky Ödön, Janovics János terroristák Sturz Károly géppuskával őrködött

A gyilkosság elkövetésének rövid leírása	A gyilkosok sorsa a vörös uralom után	J e g y z e t
Közelebbi adatok hiányoznak.		Egri kir. ügyészség 1920. szept. 2-án kelt 1920. El. 1/8. sz. jelentése
Léderer Pál földbirtokost bepanaszolta volt cselédje, Szanyi Lajosné Friez Kálmán katonai nyomozónak. Friez Kálmán erre Léderer Pált letartóztatta, s a kastély kertjében két vöröskatonával agyonlövötte. Léderer Pál meggyilkolása után Szanyi Lajosné Budapestre jött, a Léderer-család lakására ment, ott mulatott, s onnan ruhákkal megrakva távozott.	Friez Kálmán és Szanyi Lajosné halálra ítéltettek. Szanyi Lajosné kegyelmet kapott. Friez Kálmán az oroszoknak kiadatott	Szolnoki kir. törvényszék 1920. dec. 14-én kelt 627/82/1920. sz. ítélete
Pusztaszentimrén 1919. június 23-án délben ellenforradalom tört ki. A vöröskatonák a falu egyik végén behatoltak, mire a fehérek a falu másik végéről tüzelni kezdtek reájuk. Déli egy óra tájban megjelent a vasúti állomáson Petzkay József zászlóalja, s az ellenforradalmat leverte. Az ellenforradalom leverése után Keszthelyi István vörös parancsnok Pusztaszentimrén letartóztatta Gelencsér Mihályt, Almási Józsefet, Gelencsér Jánost, Szendi Imrét és Kovács Sándor ellenforradalmárokat, s kivégeztette Gelencsér Mihályt és Almási Józsefet.	Kalocsai Ferenc és Csontos Pál 7 évi és 5 évi fegyházra ítéltettek	Kalocsai kir. törvényszék 1920. nov. 5-én kelt 2083/920. sz. ítélete
Szamuely Tibor 1919. évi április 20-án terroristáival együtt Püspökladányba ment ún. „halálvonaton”. Ott a megnevezett csendőrtisztet és altiszteket, kik a román csapatok elől vonultak vissza, mert a berettyóújfalusi vörösöket lefegyverezték, ellenforradalmárság gyanúja címén halálra ítélte s kivégeztette. A kivégzést a temetőben Kohn Kerekes Árpád és terrorista társai eszközölték. A meggyilkoltak bátran, férfiasan viselkedtek. Pongrácz Aladár a terroristáknak azt a kívánságát, hogy őket elvtársaknak szólítsa, határozottan visszautasította, kijelentvén: „Nem voltam, nem vagyok s nem is leszek elvtárs, úr voltam, s úgy is halok meg!” A terroristák az áldozatokat kirabolták. Pongrácz Aladár aranyóráját, gyűrűjét elvitték, csak kis imádságos könyvét hagyták nála mondván: Ezt most már használhatja! A terroristák Gerlei Géza parancsnoksága alatt állottak. Ott voltak Gábor Mózes, Mann József, Kohn Kerekes Árpád, Janovics János, Thuránszky Ödön, Babula Engelbert, Horváth Győző, Horváth Márton, Farkas László, Kámán József, Sturz Károly, Jónás Gyula s Münsz nevű terroristák.	Kohn Kerekes, Jónás és Sturz egyéb ügyek kapcsán is halálra ítéltettek és kivégeztettek. Janovics János 12 évi fegyházra ítéltetett. Kámán József több gyilkosságért 15 évi fegyházra ítéltetett. Gábor Mózes szökésben	Budapesti kir. büntető törvényszék 1920. máj. 18-án kelt Kgy. 2860/4/920. és 1920. május 4-én kelt Bkgy. 2234/5/1920. 2145/920. és Bkgy. 597/920. és Bkgy. 2860/920. sz. ítélete

A meggyilkolt neve, életkora és foglalkozása	A gyilkosság helye és ideje	A gyilkosság módja	A gyilkosság ürügye	A gyilkosságot elrendelte	A gyilkosságot végrehajtotta
465. Polánszky Mihály rkath. gazdasági cseléd	Szalkszentmárton, 1919. június 22-én	Agyonlövés	Ellenforradalmár		Vöröskatonák
466. Körmendi Elek csendőrségédfelügyelő 467. Borbély Károly csendőrellenőr	Szatmárcséke 1919. ápr. 20.	Agyonlövés	Ellenforradalmi magatartás	Talpas Ferenc 26 éves, rkath. asztalossegéd, a szatmárcsékei szocialista-kommunista-párt titkára	Jelen voltak a támadásnál: Bozsányi Dezső 30 éves, rk., vöröskatonája és Danczinger Ernő 20 éves, izr. kereskedősegéd, vöröskatonája
468. Ismeretlen férfi	Szegvár, 1919. július	Agyonlövés			Vöröskatonák
469. Puskás János vöröskatonája	Szekszárd, 1919. máj. 8.	Agyonlövés	Rablógyilkosság	Szekszárdi forradalmi törvényszék	Vöröskatonák

A gyilkosság elkövetésének rövid leírása	A gyilkosok sorsa a vörös uralom után	J e g y z e t
A Tass–Szalkszentmárton közti ellenforradalmi harcokban.		Kalocsai kir. ügyészség 1921. szeptember 26-án kelt 1921. El. 1. N. 82. sz. jelentése
<p>1919. április 18-án meghagyást kapott a szatmárcsekei jegyző a fehérgyarmati főszolgabírótól, hogy Szatmár megyében a törvényes uralom helyreállt. Talpas és Zsedei Károly budapesti kiküldött másnap gyűlést akartak tartani, de a jegyző ezt nem engedélyezte. Körmendy csendőrparancsnok pedig letartóztatta őket és átkísértette Fehérgyarmatra. A főszolgabíró azonban mindkettőt elbocsátotta.</p> <p>Talpas ezt jelentette a berekszászi direktoriumnak, amely kézi-fegyverekkel és kézigránatokkal felszerelt terrorkülönítményt küldött ki a csendőrség ártalmatlanná tételére Szatmárcsekére. A csapat azonnal megtámadta a csendőrlaktanyát, hol eltorlaszolták magukat Körmendy, Borbély és Rákosi. Szőke Mihálynak sikerült golyózáporban elmenekülni.</p> <p>A csendőrök vitézül védekeztek, de egy kézigránát berepült az ablakukon, mire meg akarták adni magukat. Körmendy az ablak felé közeledett, mire lelőtték. Borbély az ajtón akart kiugrani, de agyonszúrták. Rákosi Simont súlyosan fejbeverték, s utóbbi 15 évi kényszermunkára ítélte a sátoraljaújhelyi forradalmi törvényszék.</p>	Bozsányi Dezső 5 évi fogházra ítéltetett, Talpas Ferenc halálra ítéltetett és kivégeztetett, Danczinger Ernő 10 évi fegyházra ítéltetett.	Sátoraljaújhelyi kir. törvényszék 1920. júl. 15-én kelt B. 1799/920. sz. ítélete
Szegevár község határában ismeretlen vöröskatonák meggyilkoltak és a Tiszába dobtak egy ismeretlen férfit.		Szegevári kir. ügyészség 1920. aug. 3-án kelt 1920. El. 1. A. 14. sz. jelentése
Puskás János vöröskatona és Hirth Ferenc agyonlőtték és kirabolták Szabó Lőrinc és Steigl István rácmecekei lakosokat. Erre a forradalmi törvényszék halálra ítélte és kivégeztette Puskás Jánost.		Szekszárdi kir. ügyészség 1922. jún. 19-én kelt 1920. El. 1. A. 49. sz. jelentése

A meggyilkolt neve, életkora és foglalkozása	A gyilkosság helye és ideje	A gyilkosság módja	A gyilkosság ürügye	A gyilkosságot elrendelte	A gyilkosságot végrehajtotta
<p>501. Palesc6 Jen6 38 6ves, honv. husz6r6nagy</p> <p>502. Dem6ny Lajos</p> <p>503. Oesterreicher N6ndor 42 6ves, izr., szesznagyker.</p> <p>504. Sztankovics S6ndor csend6rtiszth.</p> <p>505. Tordai Lajos csend6r6rm.</p> <p>506. Osbath Gyula csend6r6rm.</p> <p>507. Ism. lovashadn.</p> <p>508. Ismeretlen tiszt</p> <p>509. Szikszay Gy6rgy 45 6ves, t6rv6ny- sz6ki eln6k</p> <p>510. dr. Pethes Man6 38 6ves, rkath., tvsz6ki b6r6</p> <p>511. Tall6si V6mos Zolt6n 23 6ves, rkath., f6hadnagy</p> <p>512. Vermes Istv6n 23 6ves, rkath. h6hadnagy,</p> <p>513. Sz6ntai Ferenc 58 6ves, utaz6</p> <p>514. T6vis B6la 31 6ves, rkath., M6v. forg. tisztv.</p> <p>515. Sug6r Mikl6s 26 6ves, izr. szolnoki lakos, tart. husz6rhad- nagy, fakeresk.</p> <p>516. Majth6nyi P6l hadnagy</p>	<p>Szolnok, 1919. m6j. 3.</p> <p>1919. m6j. 4.</p>	<p>Agyonl6v6s</p>	<p>Ellenforra- dalm6rok</p>	<p>Szamuelly Tibor</p> <p>Esetleg Szamuelly Tibor</p>	<p>Ugyanezek 6lt6k meg a csend6r6ket is. H6r Mih6ly 6s Mih6lyik B6la az utc6n az ismeretlen lovashad- nagyot l6tt6k le. Bencsik K6roly 27 6ves, rk., kunszent- m6rtoni lakos, m6sz6ros- seg6d, vas6ti 6rs6gi v6r6skatona</p> <p>Ismeretlen6l maradt a tettes, de Bencsik K6roly fogta el 6s adta 6t Szamuellynak. A tettesek Szamuelly terrorist6i lehettek.</p>

A gyilkosság elkövetésének rövid leírása	A gyilkosok sorsa a vörös uralom után	J e g y z e t
<p>Szolnokon 1919. május 3-án az úgynevezett fehér gárda tagjai kénytelenek voltak elmenekülni a Szolnok felé közeledő Szamuely Tibor és terroristái elől. Sugár Miklós tartalékos huszárhadnagy is menekült, s a Kolónia-utcában futás közben lelőtte őt Bencsik Károly. Később Bencsiken látták Sugár Miklós köpenyét, sarkantyúját és revolverét.</p> <p>Bencsik Károly 1919. május 4-én letartóztatta a vele együtt szolgált Majtényi Pál hadnagyot, mert az kijelentette, hogy ő hadnagy úr és nem elvtárs. Átadta Szamuely vésztörvényszékének, aki kivégeztette. Később Bencsiken látták Majtényi bekecsét és nála látták revolverét, mit attól erőszakkal elvett.</p> <p>Mielőtt Bencsik Károly és társai Majtényi Pált átadták Szamuelynek, az könyörgött nekik, hogy engedjék meg, hogy főbelőhesse magát, de ők azt felelték: „lesz majd, aki agyonlövi!”</p>	<p>Bencsik Károly 2 rendbeli gyilkosság bűntette miatt, halálra ítéltetett de kegyelmet kapott 1920. júl. 13-án és büntetése 15 évi fegyházra változtatott</p>	<p>Szolnoki kir. törvényszék 1920. máj. 12-én kelt B. 234/36/920. sz. ítélete</p>

A meggyilkolt neve, életkora és foglalkozása	A gyilkosság helye és ideje	A gyilkosság módja	A gyilkosság ürügye	A gyilkosságot elrendelte	A gyilkosságot végrehajtotta
533. Szukics Imre vöröskatona 534. Marton István 535. Németh Kálmán	Szombathely, 1919. ápr. 22.	Agyonlövés	Fegyelemsértés és gyilkosságra felbujtás gyanúja Verekedés	Czink József, Szabó József és Vukits József kat. forr. törvszéki tagok	Vöröskatonák
536. Göllén József csendőőrmeister	Szuhakálló, 1919. május 23.	Agyonverés	Ellenforradalmár		Balogh Sándor 28 éves, bányamunkás, munkástanács elnöke
537. Pethő István hadnagy 538. Rosenberg Géza gyalogos	Tapolca, 1919. aug. 5.	Agyonlövés	Ellenforradalmárok		Vöröskatonák
539. Tóth István nevezetű, mádi illetőségű, 19 éves vöröskatona	Tarcal, 1919. júl. 19.	Agyonlövés	Szökés	Erdős József 26 éves, izr. bpesti gép-szerelő, pol. megbízott, Vajda János Semsei Antal szavazóbírák és Borosnyai Dezső vádbiztos	Ferenc János tiszthelyettes és 6 vöröskatona
540. Süri Sándor gazda	Tarnaméra, 1919. aug. 1.	Agyonlövés	Ellenforradalmi magatartás		Vöröskatonák
541. Vörös István rkath., földm. tassi 542. Kovács István rkath., földm. szalkszentmártoni lakosok	Tass, 1919. jún. 21.	Akasztás	Ellenforradalmárok	Szamuely Tibor	Kohn Kerekes Árpád terrorista, Somogyi János vöröskatona és társai

A gyilkosság elkövetésének rövid leírása	A gyilkosok sorsa a vörös uralom után	J e g y z e t
<p>Szombathelyen 1919. április 22-én éjjel összevesztek a katonarendőrök és vöröskatonák. Utána a vöröskatonák agyonlőtték Marton Istvánt és Németh Kálmánt. – Ebben állítólag részes volt Szukits Imre, kit a katonai forradalmi törvényszék halálra ítelt és kivégeztetett.</p>	<p>Czink József 15 évi, Szabó József 6 évi fegyházra ítéltetett. Vukits József szökésben van</p>	<p>Szombathelyi kir. törvényszék 1920. dec. 7-én kelt B. 1676/919. sz. ítélete</p>
<p>A rudolftelepi bányamunkások haragudtak Göllén Józsefre, mert az az állítólag áruló, s fegyvereiket a cseheknek felfedező Rucskó Józsefet szabadlábra helyezte. Balogh Sándor a vele barátságosan kezét fogó s tőle gyanútlanul búcsúzó Göllén után ment, s fegyverével hátulról agyonverte.</p>	<p>További adat hiányzik.</p>	<p>Miskolci kir. ügyészség 11691/1919. K. ú. sz. vádindítványa</p>
<p>Augusztus elején Tapolcáról elmenekültek a direktórium tagjai, de csakhamar visszajöttek 120 terrorkatoná élén, s 24 polgárt letartóztattak és elzártak. Másnap páncélvonaton székely katonák jöttek, kik ki akarták szabadítani a letartóztatott polgárokat. A kifejlődött utcai harcban estek el Pethő István hadnagy, a páncélvonat parancsnoka és Rosenberg Géza gyalogos.</p>		<p>Zalaegerszegi kir. ügyészség 1920. jún. 11-én kelt 1920. El. 1. A. 13. sz. jelentése</p>
<p>Erdős József 1919. július havában a II/21. székelyzászlóalj politikai megbízottja volt Tarcalon. Be volt oda osztva egy Tóth nevezetű, mádi illetőségű katona, ki megszökött, de elfogták. Erdős egymaga halálra ítélte s kérésekre dacára parancsot adott Tóth agyonlövésére, ami a zászlóalj szeme láttára megtörtént.</p>	<p>Erdős József életfogytiglani fegyházra ítéltetett</p>	<p>Nagykanizsai kir. törvényszék 1920. márc. 24-én kelt B. 285/4/920. sz. ítélete</p>
<p>A románok elől menekülő vöröskatonáknak nem akarta átengedni kocsiját. Erre agyonlőtték.</p>		<p>Egri kir. ügyészség 1920. szept. 2-án kelt 1920. El. 1/8. sz. jelentése</p>
<p>A Duna–Tisza közti ellenforradalom leverésére elindult csapatokat nyomon követte Szamuely Tibor terroristáival. Budapestről Kunszentmiklósig, illetve Soltig mentek vonaton, onnan autón érkeztek Tassra. Itt Szamuely Vörös Istvánt és Kovács Istvánt halálra ítélte s Kohn Kerekes Árpád felakasztotta. Somogyi János a kivégzendő Kovács István oldalába dőfte szuronyát s úgy emelte föl a fára, ahová felakasztották.</p>	<p>Kohn Kerekes Árpád egyéb ügyek kapcsán is halálra ítéltetett és kivégeztetett</p>	<p>Kalocsai kir. ügyészség 1921. szept. 26-án kelt jelentése</p>

A meggyilkolt neve, életkora és foglalkozása	A gyilkosság helye és ideje	A gyilkosság módja	A gyilkosság ürügye	A gyilkosságot elrendelte	A gyilkosságot végrehajtotta
543. Jeney Sándor 23 éves, ref. földműves 544. Jeney János	Tass, 1919. jún. 20.	Agyonlövés	Ellenforra- dalmárok		Vöröskatonák
545. Trupolai János 546. Domonkos Imre tápióbicskei csendőr- őrmesterek 547. Hosszú István tápióbicskei lakos, földm. 548. Pozsgay Sándor tápióbicskei lakos, gazdálk.	Tápióbicske, 1919. máj. 4.	Agyonlövés	Ellenforra- dalmárok	Höpfner István 32 éves, ág. ev. vall., budapesti kereskedő, vörös ezred- parancsnok és Bienen- stock Ármin 31 éves, izr., budapesti pol.megbízott rögtönítélke- zése alapján és Török István 28 éves, rk., szolnoki végrehajtó- gyakornok, század- parancsnok	Vöröskatonák
549. Bergendi Ferencné szül. Vanyik Juliánna gazdasági intéző neje	Tápiószent- márton község határában, Gödöly- pusztán, 1919. aug. 1.	Agyonlövés	Polgár		Vörösőr

A gyilkosság elkövetésének rövid leírása	A gyilkosok sorsa a vörös uralom után	J e g y z e t
<p>Közelebbi adatok ismeretlenek, ellenforradalmi harcokban eshettek el, vagy mint ellenforradalmárok lövettek agyon.</p>		<p>Kalocsai kir. ügyészség 1921. szept. 26-án kelt 1921. El. 1. N. 82. sz. jelentése</p>
<p>Tápiószelén, Tápióbicskén és környékén 1919. május első napjaiban a románok elől hátráló vörösök fosztogatni kezdtek. Erről Trupolai János csendőrmester tudomást szerzett, s a község védelmére polgárőrséget szervezett. A rabló vörösöket lefegyverezték, az őket megtámadókat tűzharcban megölték. Erre kiment Höpfner István, Bienenstock Ármin és Mezei Lajos egy vörös csapattal s megtámadta a polgárőrséget, azt lefegyverezte. Höpfner parancsára a lakosságot s lőni kezdték a vörösök és eközben esett el Domonkos Imre csendőrmester, Trupolait elfogták, Bienenstock többször arculverte, majd egy vöröskatona lelőtte. Ugyanekkor lelőtték s bajonettszúrásokkal megölték Hosszú István polgárt. A letartóztatott polgárok közt volt Pozsgai Sándor, kinek bűne az volt, hogy kiköpött a vörösök előtt. Elverték, Höpfner minden további nélkül halálra ítélte s agyonlövete. Az első lövésekre Pozsgai élve maradt, kérte, lőjjék agyon, mire még kétszer lőttek reá, s Pozsgai meghalt. A többi elfogott polgárokat megkínózták, fogvatartották, lakásaikat s a csendőrség laktanyáit is kifosztották.</p>	<p>Höpfner István, Bienenstock Ármin 15 évi, Török István 10 évi fegyházra ítéltettek</p>	<p>Pestvidéki kir. ügyészség 1920. El. 1. A. 68/178. sz. jelentése és a pestvidéki kir. törvényszék 1920. nov. 30-án kelt B. VIII. 5327/919. sz. ítélete</p>
<p>Juhász László vörösparancsnok két vörösőr kíséretében 1919. augusztus 1-jén este enni és inni kértek Bergendi Ferencnédtől. Közben az egyik vörösőr dicsekedve azt mondotta, hogy agyonlőtte ő már tán az apját és anyját is, mire Bergendiné azt felelte: „azt rosszul tette fiam!”, mire a vörösőr azt felelte „ha sajnálsz, döglőj meg te is” s Bergendinét agyonlőtte.</p>		<p>Pestvidéki kir. ügyészség 1921. okt. 3-án kelt 1920. El. 1. A. 68/210. sz. jelentése</p>

A meggyilkolt neve, életkora és foglalkozása	A gyilkosság helye és ideje	A gyilkosság módja	A gyilkosság ürügye	A gyilkosságot elrendelte	A gyilkosságot végrehajtotta
550. Szabó János miskolci bérkocsis	Tiszadob, 1919. július	Agyonlövés			Vöröskatonák
551. Diószegi Miklós 552. debreceni ill., vö- 553. rőskatona és öt 554. névleg ismeretlen 555. vörös katona 556.	Tiszafüred, 1919. ápr. 28–30.	Agyonlövés		Sárói Szabó Tibor vörös dandár- parancsnok	Vöröskatonák
557. Tóth Lajos tiszadobi lakos, földműves	Tiszaluc	Agyonlövés	Ellenforra- dalomban részesség gyanúja	Szántó Ignác vörös különítmény- parancsnok	Vöröskatonák
558. Endre István 55 éves, rkath., tiszaroffi lakos, uradalmi gazda	Tiszaroff, 1919. júl. 26.	Agyonlövés és agyonszúrás	Ellen- forradalmi érzület		Vöröskatonák
559. Megyery Antal tiszavárkonyi csendőrmester	Tiszavárkony, 1919. máj. 4.	Agyonlövés	Ellen- forradalmi magatartás	Smuck vörös ezred- parancsnok által alakított vész- törvényszék, melynek elnöke Smuck, tagjai: szárnysegéde Engel Aladár és egy katona, továbbá a direktorium néhány tagja	Vöröskatonák

A gyilkosság elkövetésének rövid leírása	A gyilkosok sorsa a vörös uralom után	J e g y z e t
Közelebbi adatok ismeretlenek.		Nyíregyházi kir. ügyészség 1920. júl. 22-én kelt El. 1. A. 49. sz. jelentése.
Közelebbi adatok hiányoznak.		Egri kir. ügyészség 1920. szept. 2-án kelt 1920. El. 1/8. sz. jelentése
Közelebbi adatok ismeretlenek.		Sátoraljaújhelyi kir. ügyészség 1920. aug. 4-én kelt El. 1. A. 103. sz. jelentése
Endre Istvánt lakásáról nyilván a direktórium feljelentése folytán ellenforradalmi nyilatkozatai és érzülete miatt elvitték, átvitték Tiszántúltra, ott agyonlőtték, összeszúrkálták és a Tiszába dobták.		Szolnoki kir. ügyészség 1921. nov. 12-én kelt 1920. El. 60/103/8. sz. jelentése
<p>Megyery Antal csendőrőrmester pár társával és dr. Markbreit Aladár tartalékos százados vezetésével 1919. május 2-án bámulatos ügyességgel és bátorsággal lefegyverezte a Tiszavárkonyban állomásozó pár száz főből álló vörös tüzérséget. Néhány diák és polgárőr már kísérte a lefegyverezett vörösöket Szolnok felé, mire kiderült, hogy az egész csak pár ember műve, s a vörösök Smuck vörös ezredparancsnok vezetése mellett visszafordultak Tiszavárkonyba bosszút állani. Mindenki menekült, csak Megyery nem. A csőcselék lakásán elfogta és folytonos ütlegetések között a községházára vitték. Megyery nem védekezett, bár gúnyolták, bántották: majd halálra ítélték. Mikor a szenvedett bánatalmazások folytán sérülései következtében sebláz gyötörte s vizet kért, egy marék sót akartak szájába tömni, majd az ablakhoz vezették, kiáltván: „Íme itt van a nagy fehér, ki nemsokára lógni fog!” A kivégzésre alkalmas helyre maga Megyery vezette a katonákat, s magát katonás „támasz” állásba helyezve felszólította, hogy végezzenek. Egyik vörös katona be akarta kötni szemét, Megyery nem engedte, kijelentvén: „Gazemberektől semmiféle kegyelem nem kell!” „Éljen a haza”. A fegyverek eldörrentek, s a hőslélkű csendőr holtan rogyott össze.</p>		Szolnoki kir. ügyészség 1920. okt. 21-én kelt El. 60/93. sz. jelentése

Megjegyzések:

Az úgynevezett forradalmi kormányzótanács *1919. március hó 21. napján* a munkás- és katonatanács határozata alapján alakult meg.

Április hó 5-én a forradalmi kormányzótanács megszüntette a helyettes népbiztosi intézményt és a saját hatáskörében alakította át a forradalmi kormányzótanács összetételét.

A tanácsok országos gyűlése által megválasztott szövetséges központi intéző bizottság *1919. évi június hó 24-én délelőtt* (tehát az ellenforradalom kitörése előtt) újra megválasztotta a népbiztosokat, továbbá a népgazdasági tanács elnökségét és az ellenőrző bizottság tagjait. A népgazdasági tanács tagjai: *Varga Jenő, Nyisztor György, Lengyel Gyula és Bajáki Ferenc* lettek, akik egyszersmind népbiztosokká választattak meg. A népgazdasági tanács főosztályainak élére a forradalmi kormányzótanács a következőket helyezte, illetve nevezte ki:

I. általános gazdasági főosztály	Varga Jenő Hamburger Jenő
II. földmivelésügyi főosztály	Vántus Károly
III. a sociális termelés főosztálya	Dovcsák Antal
IV. pénzügyi főosztály	Székely Béla
V. közellátási főosztály	Kulcsár István
VI. közlekedési főosztály	Bodó Richard
VII. a gazdasági szervezés főosztálya	Lengyel Gyula
VIII. középítési főosztály	Garbai Sándor
IX. munkásügyi főosztály	Bajáki Ferenc

Megválasztotta továbbá a központi intéző bizottság az ún. *ellenőrző bizottság* tagjaiul *1919. évi június hó 24-én délelőtt Vanczák Jánost, Hajdú Gyulát (Pécs) és Rákosi Mátyást*. Ugyanakkor kimondotta a központi intéző bizottság azt is, hogy a hadsereg főparancsnoka hivatalból tagja a kormányzótanácsnak.

A munkás- és katonatanács rutén népbiztossá *1919. március hó 21-én Szabó Orestet* választotta meg, ez azonban *nem fogadta el* a kinevezést.

Az igazi vezetők, kik a diktatúra szellemét és módszerét adták s akiktől a bitorolt hatalom gyakorlásának mikéntje függött, szóval: akik az erőszakos és véres eszközök alkalmazásának igazi szószólói és vezérei voltak, a következők: Kun Béla, Szamuely Tibor, Vágó Béla, Lukács György, Pogány József, Szántó Béla, Vántus Károly, Bokányi Dezső, dr. Landler Jenő és Alpári Gyula népbiztosok.

Valójában ez a tíz ember kormányozta 133 napon át Magyarországot.

Ön-életrajz.

Születtem Makón, hol Édes Atyám Váry Jakab szabómester volt, 1875. december 8-án. Édes Anyám Orthmann Katalin. Középiskoláimat római katolikus létemre, szüleim kívánsága szerint a Kiskun-Halasi Ref.Főgymnáziumban végeztem kitűnő eredménnyel. Jogot a budapesti Tudományegyetemen hallgattam, ahol az Egyetemi Diákkör elnökévé is megválasztottak. Jog- és államtudományi doktori oklevelem elnyerése után katonai szolgálatot teljesítettem császárvadászként Karinthiában. Önkéntesi éveimet leszolgálva ügyvédi vizsgát tettem és Budapesten ügyvédi gyakorlatot folytattam.

A jogon évfolyamtársam volt Horváth Zoltán, később kiskunfélegyházi ügyvéd, fkg.párti országgyűlési képviselő, kinek hugát Horváth Matildot vettem nőül. Ötöle két leánygyermekem Matild és Magda született 1904. ill. 1907-ben.

1904-ben igazságügyi szolgálatba léptem. előbb Aradra helyeztek albiróként, majd alügyésszé neveztek ki Nagyvárad székhellyel. 1908-ban Budapestre neveztek ki ügyésszé s 1914 - 1918. közötti időszakban sajtóügyészként működtem.

1911-ben nagy szomorúság ért: szeretett feleségem hirtelen szerzett tüdőgyulladásban váratlanul elhunyt.

A budapesti kir. ügyészségen kifejtett tevékenységem elismeréseképpen a fontosabb bűnügyekben és esküdtszéki ügyekben reám bizták a közvád képviselőségét. Az "Esti Ujság" 1913. évi október 29-iki száma hosszú idézetet közöl egy, az esküdtbiróság előtt elmondott beszédemből, melyben az igazság és az igazságtalanság kérdésének megítélését feszegetem.

Mint sajtóczenszor nehéz hivatali szolgálatomat csakis úgy tudtam ellátni, hogy beköltöztem az egyik hivatali szobába és ott lakva, éjjel-nappal a sajtó szolgálatár álltam. Igyekeztem - úgy látszik - feletteseim elismerését és megbecsülését vivta ki, ennek köszönhetem, hogy 1917. augusztus havában kir. főügyész helyettesé neveztek ki. Kineveztetésemet a "Magyarország" c. napilap 1917. aug. 9-iki száma a 10. oldalon a következőképpen kommentálta:

"....előléptetése nemcsak a főváros jogász világában kelt őszinte örömet.....hanem szélesebb körökben is....."

Váry Albert a kir. ügyészségen a sajtóügyeket intézi és ebben

a pozíciójában nehéz és sok körülményt igénylő feladatát mindig megelégedésre látta el".... Különösen a háboru esztendeiben rótt rá nagy munkát a sajtóügyek ellenőrzése, azonban ugy fölöttese, mint a fővárosi sajtó mindannyiszor megnyugodva tapasztalhatták, hogy az állam érdekeinek megvédelmezése olyan kezekben nyugszik, melyekben sem a törvény szelleme, sem a sajtó érdekei nem szenvedtek csorbát".

Mint sajtóügyészt, 1918 januárjában Vázsonyi Vilmos igazságügyminiszter a háboru idején előzetes cenzurát gyakorló "sajtóbizottság" elnökévé nevezett ki, majd ugyancsak ötöle vehettem kézhez kineveztetésemet a budapesti kir. ügyészség vezetőjévé, 1918.április havában.

A legnehezebb időben, a háboru vége felé, a nyugtalanságok időszakában kerültem a budapesti kir. ügyészség élére. Ebben a hivatalomban ért engem az 1918.okt.31-i forradalom, amikor a Markó utcza kir. bü tető törvényszéki fogházat személyes fellépésemmel védtem meg attól, hogy a tüntető tömeg oda behatoljon és a foglyokat kiszabadítsa.

1918.október 31.ike után a Márolyi ill. a Berinkey kormány megtartott engem a budapesti kir. ügyészség vezetői állásában. Mikor 1919.fbr.21-én a kormány utasítására a főkapitányság a bolsevista Kun Bélát és társait letartóztatta, őket a m.kir. orszé gyűjtőfogház elkülönített részében helyeztem el, hol őket politikai foglyokként kezeltük, majd a lemondott Berinkey-kormány utasítására 1919.márczius 21-én este 8-9 óra között a gyűjtőfogházban szabad lábra helyeztettem.

Másnap, 1919.márczius 22-én délelőtt, a tanácsköztársaság kezdetének napján a bpesti kir.ügyészségen összehívtam a bpesti kir.ügyészség tagjait, beszámoltam előttük az előző este és éjjel történt eseményekről és kijelentettem:"Az államügyészség tagjai helyükön maradnak"...a jogrendet és igazságot szolgálják...senki se járjon külön utakon...együtt várjuk be további sorsunkat".

Utóbb a kir. ügyészség liquidálásakövetkezett be s a bpesti kir.ügyészség élére a tanácsköztársaság bizalmi embere került. Időközben /1919febr.8./ újból megnősültem. Elvált asszonyt vettem feleségül, kinek két leánygyermeke volt, remélve, hogy ők saját kisleányainnak jó testvérei lesznek.

A kommün ideje alatt nem teljesitettem szolgálatot. A tanács-

köztársaság bukása után 1919. augusztus hó 4-én újra elfoglaltam hivatalomat és átvettem a bpesti államügyészség vezetését.

A Friedrich-kormány úgy döntött, hogy mindazok ellen, kik az előző tanácsköztársaság alatt bármiféle tevékenységet fejtettek ki s abban részt vettek, bünvádi eljárást kell indítani. Ennek következtében utasította a bpesti kir. ügyészséget és a m. kir. államrendőrséget, hogy a tanácsköztársaságban bármely módon résztvett egyének ellenabünvádi eljárást indítsa meg. Ezzel a bünvádi felelősségre vonás a bolsevista gyanúsítottakkal szemben megindult. A följelentések tömegesen érkeztek a bpesti főkapitányságra és a bpesti államügyészségre. Csakhamar agyanúsítottak százai és ezrei kerültek előzetes letartóztatásba, ezért kényszerültem a legszigorubban ragaszkodni ahhoz, hogy a gyanúsítottak kizárólag az érvényben levő bünvádi perrendtartás rendelkezései alapján, az érvényben levő magyar büntető törvénykönyv szerint és a független magyar bíróság által vonathassanak bünvádi felelősségre. Elleneztem a külön bíróság, népbíróság, katonai bíróság felállítását. Álláspontom győzött s a m. kir. kormány a bolsevista bűnügyek nagy tömegére tekintettel a 4038/919.M.E.sz. és a 4039/919.M.E.sz. rendeletével a bünvádi perrendtartás alapján gyorsított eljárást rendelt el, azzal a kiegészítéssel, hogy a bolsevista gyanúsított előzetes letartóztatásba helyezendő. - Miután a gyorsított bünvádi eljárást s a kötelező letartóztatást kezdettől fogva kifogásoltam, megkísérlettem megakadályozni annak végrehajtását, de csak annyit tudtam elérni, hogy az ítélkezés ötös tanácsokban történjék s ezeknek az ötös tanácsoknak elnökei kuriai bírák legyenek. A kuriai bírák közül azonban - személyes közbenjárásom ellenére - Ráth Zsigmond, Vargha Ferencz, Szőke István és mások kérelmem teljesítését elhárították, egyedül Stocker Antal kuriai bíró és a kir. táblán Auer István és Stengl Antal táblabírák vállalkoztak ötös tanácsok vezetésére. Ugyanakkor kieszközöltem, hogy halálos ítéletek csak a Kuria hozzájárulása esetén legyenek végrehajthatók. A meginduló bünvádi eljárásokkal kapcsolatosan "Az Est" c. napilap 1919. szept. 28-iki száma közölt nyilatkozatomat, amelyben kijelentettem: "A bünvádi eljárás nem politikai bűncselekményekért folyik. A bünvádi eljárás a büntető törvénybe ütköző közönséges bűncselekmények /gyilkosság, rablás, lopás, sikkasztás, zsarolás, személyes szabadság megsértése, magánlaksértés stb/ címén folyik". Ugyancsak hangsúlyoztam: "Sokkal fontosabb az, hogy az esetleg ártatlan emberek mielőbb visszanyer-

jék szabadságukat, mint hogy a bűnösök azonnal bírások elé állittassanak" Rendelkezéseim végrehajtása alapján az 1919. aug. - december havában letartóztatásba került 8.000-10.000 gyanúsítottból 1920. január 31-én már csak 1371 maradt fogva. Egy esztendő leforgása alatt sikerült a bpesti államügyészségnek a vádemelések és bíróság elé állítások számát 2000-re csökkentenie.

Kir.főügyészként ismételten képviseltem a vádat a közönséges bűncselekményeket elkövető bolsevistákkal szemben. Hivatali kötelességeim teljesítése azonban komoly nehézségekbe ütközött. A felzaklatott közvélemény nyilvános megtorlást követelt s hónapok multak el, míg végre 1919. decz. 7-én az első birói ítélet elhangzott. Először ugyanis hónapokon keresztül kellett átrostáltatnom a fogva tartott bolsevista gyanúsítottakat s csak azok maradtak fogva, kik ellen súlyosabb vád látszott fennforogni. Bizony ez hónapokba került s az első főtárgyalás, a terroristák ügye, csak 1919. november végén tartatott s dec. 9-én hangzott el az első ítélet. A kommunista gyilkosságok hiteles történetét az összegyűjtött és feldolgozott dokumentumok alapján összeállított és 1921-ben első kiadásban megjelent "A vörös uralom áldozatai Magyarországon" c. 172 oldal terjedelmű könyvben tártam a nyilvánosság elé. Könyvem 1923-ban második kiadásban is megjelent. Adataim közreadását főként az indokolta, hogy meg voltam győződve: a közvélemény, mikor ezrekről beszél, túlozza a bolsevisták által meggyilkolt áldozatok számát. Wedgegood angol ujságírónak tett ígéretem alapján vállalkoztam arra, hogy a lehetőség szerint hiteles névsort állítok össze az áldozatokról, hivatalos jelentések és birói ítéletek alapján. Adataimból, melyeket Angliába Wedgegoodnak is megküldtem, kiderül, hogy 587 ártatlan személy esett a bolsevisták terrorcselekményeinek áldozatául, köztük 26-28 volt zsidó vallásu.

Közben, 1919. november 16-án bevonult a nemzeti hadsereg s vele olyan szellem jelent meg, mely a bolsevista gyanúsítottak ellen kiélemtelen eljárást követelt. 1919. decemberétől kezdve azt tapasztaltam, hogy katonai hatóságok, katonai alakulatok, katonai különítmények s általában katonai személyek megkisérelnek beleavatkozni a polgári büntető hatóságok, a főkapitányság s a kir. ügyészség hatáskörébe. Főként az Ostenburg és Prónay különítmények voltak azok, melyek teljesen jogosulatlanul fölléptek polgári személyek ellen. 1919. decemberében alig pár eset jutott tudomásomra, de 1920. január havától kezdve már rendszeressé váltak ezek a jogtalan katonai erőszakoskodások. Kezdetől fogva tiltakoztam ezek ellen a katonai visz-

szárlések ellen, melyek a magyar nemzet jó hírnevét aláásni és a törvényes igazságszolgáltatást kompromitálni voltak alkalmasak. Mikor személyes tiltakozásom nem használt, Horthy Miklós fővezérhez fordultam 1920. január közepe táján, melynek eredményeként lehetőség adatott arra, hogy a felelőtlen katonai atrocitások esetén közvetlen a fővezérség ügyészét lehessen megkeresni intézkedés iránt Közbenjárásaim eredményeként született meg 1920.márczius 20-án a 132553/920/13 sz. honvédelmi min. rendelet, mely pontosan meghatározza, hogy katonák polgári személyek ellen mely bűncselekmények esetében járhatnak el. 1920.junius 4-én 1920.El.l.V.33.sz.a. mégis kénytelen voltam közvetlen átirattal fordulni a honvédelmi miniszterhez a katonák jogtalan és felelőtlen erőszakoskodásai ellen. Átiratom alapján a honvédelmi miniszter, a belügyminiszter és a vezérkar főnöke közös értekezletet tartott és megbizott engem a tárgyra vonatkozó rendlettervezet elkészítésével. Junius 12-én elkészített tervezetemet a minisztertanács elfogadta s még aznap, 1920.junius 12-én a hivatalos lapban 4710/920.M.E.sz.a. közzé is tette. A rendelet egyértelműen kimondta, hogy az összes katonai alakulat és különítmény polgári személyekkel szembeni fellépése azonnal megszüntetendő, a rendelet ellen vétő katonai személyek azonnali hatállyal letartóztatandók.A kibocsájtott rendelet hatása eredményes volt, olyannyira, hogy egy Szt.István köruti kávéház békésen üldögélő vendégei ellen bombamerényletet végrehajtó Illy Lászlót és társait sikerült lázadás és gyilkosság vádjával statáriális bíróság elé állíttatnom, ám a jogrend és az igazság védelmében az érvényben levő magyar büntető törvénykönyv szerinti fellépésemet a jobboldal gyanakvással fogadta, ezért pozícióm meggyöngült. Az események odáig fajultak, hogy a katonai hatósággal nyílt összeütközésbe kerültem. Ennek lett folyománya, hogy ellenem augusztus 11-én a nemzetgyűlésben Bernolák Nándor országgyűlési képviselő nyilvános támadást intézett s bolsevista bűnpártolással vádolt. Egyidejűleg a Wienben megjelenő "Ember" c. hetilapban is sorozatos támadás jelent meg ellenem. A nemtelen támadássorozat végére Tomcsányi igazságügyminiszter tett pontot, midőn engem 1920. október 26-án a budapesti kir. ügyésség vezetése alól fölmentett s egyidejűleg berendelt az igazságügyminisztérium börtönügyi osztályába. A budapesti kir.ügyésség személyzete virágdiszben bucsuztatott s a napilapok is méltatták addigi tevékenységemet, bucsubeszédemben mégis kifejtettem, hogy "a harag és keserűség

érzésével távozom" s hangsúlyoztam, hogy hatalmi sz^oval nem lehet elvágni a budapesti kir. ügyészkarhoz fűző kapcsolatomat.

Közhivatali s kir. ügyészi karrierem tehát 1920. őszén derékban tört. Az igazságügyminisztérium börtönügyi osztályán, alárendelt beosztásban, előad^oként működtem, de működésemet még így is gyanakvás, bizalmatlanság és féltékenység kísérte. Megalázott helyzetemen Gróf Bethlen István ^{miután erre k} változtatott, midőn a nagy vihart kavart solti gyilkosság hatására /az "ébredő mozgalom" tagjai Solton meggyilkolták Lederer Adolf zsid^ovallású solti lakost. A közvélemény követelte a tettesek kinyomozását és bíróság elé állítását. Ekkor jelentette be a nemzetgyűlésben a miniszterelnök, hogy a solti gyilkosság tetteseinek kiderítésér és általában az 1919-1921. évek folyamán a Duna-Tisza közén elkövetett ugynevezett fehérterror cselekmények, erőszakoskodások, verések, elhurczolások, rablások és gyilkosságok és zsid^oüldözéseknek kinyomozására s ezeknek a felelőtlen bűncselekményeknek további megakadályozására engem küldenek ki.

Egy kormánybiztossal és 40 csendőrrel nyomban megkezdtem a nyomozást. Kiszálltunk Ipákra és 1921. augusztus 29-én bevezettem a helyszíni kihallgatásokat, melyek eredményeként mintegy 80 ember letartóztatását rendeltem el, ezek többsége azonban a letartóztatás elől mint fölkelő szökött Nyugatmagyarországra s ezért csak mintegy 21 másodrangú gyanúsított letartóztatására kerülhetett sor. Az igazi vezérek és tettesek letartóztathat^ok nem voltak. Közben a kormányzó 1921. november 6-án kegyelmi elhatározásával kegyelmet adott mindazoknak, kik tettüket nem önző, egyéni nyereségvágyból követték el. A nyomozás ebben az irányban ily módon megbénult, mégis innen kiindulva 1922. április végéig sikerült a legtöbb fehérterrorcselekményt kinyomoznom s a vonatkozó iratokat az illetékes büntető hatóságokhoz megküldenem. Ezek után részben a kormányzói kegyelem bénító hatása folytán, részben Dr. Dabasi Halász Lajos főügyész akadályoz^o beavatkozása folytán s részben azért is, mert a nyomozásokat általánosságban befejeztem, 1922. április végén a megbízás visszavonását kértem, mi meg is történt. Tervem volt, hogy a "Vörös uralom áldozatai" névsorának közzététele után a "Fehér terror áldozatai" névsorát is közreadjam, sajnos az idő nem kedvezett tervem megvalósításának.

1922. őszén kihallgatáson jelentkeztem Daruváry igazságügyminiszternél s kértem őt az összes fogva levő bolsevista elitéltek ügyei-

nek kegyelem szempontjából való felülvizsgálatára. Daruváry elfogadta javaslatomat s 1922. október hóban kiadott rendeletével engem miniszteri biztossá kinevezett a fogva levő bolsevista elitéltek ügyeinek esetleges kegyelemre ajánlása szempontjából való felülvizsgálása céljából. 1922. őszétől kezdve 1923. nyaráig végig jártam az összes fegyházakat: Bpest, Vác, Sopron, Szeged stb. Kihallgattam az összes bolsevista elitélteket, áttanulmányoztam ügyeiket s abban véleményt készítettem. Véleményem és javaslatom az igazságügyminisztériumban ebből a célból alakított külön kegyelmi tanács elé került, ahol én voltam az előadó. Javaslatom folytán 300 bolsevista elitélt kapott kegyelmet. Actiómat a későbbi igazságügyminiszterek alatt is folytattam, úgy hogy 1926. októberében már csak 50 bolsevista elitélt volt fogva. Az általam elrendelt újabb kegyelmi tárgyalás eredményeként, mint arról 1927. május 4-iki parlamenti beszédemben is beszámoltam - már csak 36 bolsevista elitélt volt fogva.

1923-1926. évben kezdeményezésemre indult meg az ugynevezett "emigránsok" ügyeinek megvizsgálása. Nagy Emil és utóbb Pesthy Pál igazságügyminiszterek magukévá tették gondolatomat és az "emigránsok" hazajövetelének engedélyezése kérdésében a gondolathoz gróf Bethlen István miniszterelnök is hozzájárult. 1924-ben kaptam a megbízatást, hogy az "emigránsok" hazatérését illetve annak engedélyezését megfelelő jogi formában készítsem elő. Így történt aztán, hogy a hazatérni kívánók kérelmeit s ügyeit megvizsgáltam s ahol ez lehetőnek és indokoltnak látszott, az igazságügyminiszter nevében az illetékes kir. ügyészségnek utasítást adtam a folyamatba tett bünvádi eljárás megszüntetésére és a nyomozólevél visszavonására. Az emigratio liquidálására irányuló igyekezetem eredményeként 1924-1926. években több száz emigráns jöhetett haza.

Mindeme ténykedésem ellenére az igazságügyminisztériumban, hol a tisztviselő kar többsége bizalmatlansággal és féltékenységgel nézte és elitélte szabadelvű magatartásomat, további előrehaladásra nem számithattam. Sem megfelelő hatáskört, sem osztályvezetést nem kaptam. Ebben az állapotban ért engem 1926 novemberében falusi otthonom, a Pest vármegyei Csengőd község választókerületének, a szabadszállási választó kerületnek az a kérése, hogy az 1926. évi novemberi-decemberi választásoknál vállaljam el a szabadszállási választókerület nemzeti egységpárti, kormánypárti hivatalos országgyűlési képviselő jelöltségét. Szüleim a csengődi temetőben nyugosznak.

Nővérem, sógorom mint gazdálkodók ma is Csengődön élnek. Édesapám Csengőd község egyik alapítója volt, emlékéét a csengődi ref. templom falán emléktábla őrzi. 1912. év óta Pest vármegyének Csengőd által megválasztott törvényhatósági bizottsági tagja voltam s Csengőd érdekében kifejtett közérdekű tevékenységemért Csengőd egyik fő utcáját már korábban rólam nevezték el. Nagy tisztelője voltam gróf Bethlen Istvánnak, kit a jogrendért vívott harcban közelről megismertem. Elfogadtam tehát a jelöltséget s ezek után az előzmények után választottak meg Csengőd község kezdeményezésére a szabadszállási választókerület országgyűlési képviselőjévé, egyhangulag, 1926. dec. 8-án.

Mint országgyűlési képviselő a gróf Bethlen István vezetése alatt álló kormánypart, a Nemzeti Egység Pártjának voltam tagja. A párt szabadelvű szárnyához tartoztam, Ugron, Bárczy, Dési Géza, Fellner és másokkal együtt. Tagja voltam a kormányparton belül a Mayer János földműv. miniszter vezetése alatt álló s 65 tagot számláló kisgazda csoportnak. Mint képviselő helyettes elnöke voltam az igazságügyi bizottságnak s tagja a mentelmi bizottságnak, melynek egyik előadója is voltam. Több jogászai törvényjavaslatnak is előadója voltam s nagyobb beszédet tartottam az uzsora, a hitelsértés stb. törvényjavaslatoknál. Legelső képviselőházi felszólalásom az 1927. május 4-i ülésen az igazságügyi tárca tárgyalásánál hangzott el az igazságszolgáltatás védelmében, a sajtószabadság védelmében s a politikailag elítéltekkel szembeni megbocsátás érdekében. A jogrend és a megbocsátás eszméit hirdető felszólalásomért engem Wolf Károly képviselő a képviselőház folyosóján "vörös főügyésznek" nevezett Felszólalásom a katonatisztek fegyverhasználati joga ellen; az egyetemeken előfordult szegyeteljes és sajnálatos események ellen, leszögezve, hogy ezek a verekedések nyílt lázadást jelentenek a jogrend ellen, a törvény ellen, a jogegyenlőség ellen. Védelmembe vettem az ügyvédi hivatást, kifogásoltam a munkanélküliség esetére szóló biztosítás hiányát. Hangsúlyoztam, hogy különösen a mezőgazdasági munkanélküliségen kell segíteni. Közmunkát, utépitést kell végeztetni. Takarékosagra intettem az állam pénzével és a fölösleges kiadások mellőzését kértem. Nemcsak a képviselőházban, de a sajtóban is küzdöttem a szabadság, a sajtószabadság érdekében, a munkanélküliség ellen, a földművelő magyar nép megsegítéséért s szociális intézkedésekért. Cikkeimet a liberális "Pesti Napló" de egyéb lapok is közölték. A "Pesti Napló" 1930. dec. 7-i számában "Takarékossági Törvényjavaslat" cím alatt pl. a

magasabb köztisztviselői állások számának csökkentését, a képviselői tiszteletdíjak leszállítását, a többszörös jövedelmek megszüntetését és az összes kényelmi és fényüzési kiadásoknak az államháztartásból való törlését sürgettem. Országgyűlési képviselői működésem részletei az 1932-ben megjelent "Öt esztendő a magyar népszolgálatában" c. füzet tartalmazza. Megható elismerést jelentett számomra, midőn választókerületem egyik községe, Fülöpszállás 1936. júniusában diszpolgárává választott.

Kétszer egymásután, 1926-ban és 1931-ben választottak meg egyhangulag országgyűlési képviselőnek. 1932 év őszén azonban Gömbös Gyula lett a miniszterelnök s attól kezdve észrevettem, hogy Pest vármegye életébe bevonult a fajvédő politika. 1935-ben kerületem engem harmadszor is megválasztott, pártonkívüli programmal, annak ellenére, hogy Gömbössel való politikai vitám folytán Gömbös hivatalos jelöltje nem én lettem s Gömbös mást küldött hivatalos jelöltnek ellenem, ezen kívül még egy kisgazda párti jelöltet is támogatott velem szemben, csak hogy engem kibuktasson a képviselőházból. Nem sikerült neki, hűségese választókerületem harmadszor is engem választott meg országgyűlési képviselőjévé. A szélsőjobb-
oldali fajvédő politika azonban egyre hangosabbá vált s látnom kellett, mint tör előre a vármegye életében Endre László gödöllői főszolgabíró. A jobboldali irányzat erősödött s odáig jutott, hogy Endre Lászlót komoly alispánjelöltként kezdték emlegetni. Az 1938. január 12-iki választáson azután a három alispánjelölt küzdelméből Endre László került ki győztesen s Pest vármegye alispánjává választott. A vármegye vezetősége engem kért fel még a választás előtt a majd megválasztandó alispánnak Pest vármegye törvényhatósága nevében való üdvözlésére. Amikor azonban Endre Lászlót választották meg alispánná, a kihirdetés után, a közgyűlés jelenlétében, a legnagyobb nyilvánosság mellett felálltam és távoztam a teremből, mert nem kívántam Endre Lászlót üdvözölni, ezt Mocsáry Dániel szélsőjobb-
oldali képviselő tette meg távozásom után. Magam másnap felszóltam a közgyűlésen s óva intettem a tisztviselői kart a politikának, főként a pártpolitikának a hivatali működésbe való bevitelétől. Beszédem újból országszerte nagy visszhangot keltett az általam elmondottakkal a lapok is foglalkoztak. Szakitásom azonban Gömbös Gyula fajvédő politikájával teljessé vált s fokozatosan kezdtem visszavonulni a politikától. Még többször felszóltam a jogegyenlőséget és szabadságot veszélyeztető, gyűlölködő politika ellen, kifogásoltam a jogegyenlőséget sértő törvényjavaslatokat; követel-

tem Hubay, Szálasi és társai letartóztatását. Szálasit le is tartóztatták, el is itélték, a német befolyás azonban egyre erősödött, ezért a "Pesti Naplóban" és más lapokban való cikkezést abbahagytam s a parlamentben 1937. évben egyáltalán nem, 1938-ban egyszer, 1939-ben újból egyszer sem szólaltam fel. A politikai élettől való visszavonulásom teljessé vált 1939. május 4-én, amikor a képviselőházat feloszlatták és május végére új választásokat írt ki a gróf Teleky Pál kormány. Hogy visszavonulásom teljes legyen, arról gondoskodott Endre László Pest vármegyei alispán s a Pest vármegyében felülkerekedett szélsőjobboldali többség. Hagyomány volt ugyanis, hogy a régi törvényhatósági tekintélyes bizottsági tag, ki képviselő is volt, 30 éves megyebizottsági tagsága után a vármegye örökös bizottsági tagjának vagy felsőházi tagnak választatott. Pest vármegye ezt a kitüntetést nem adta meg nekem.

Ettől kezdve semmiféle politikai pártnak tagja nem voltam, de aggódva szemléltem, mint sodródik az Ország végveszélybe. Előre megmondtam, hogy a háborút a németek elveszítik. A felkészültség kezdeti sikerei nem tévesztettek meg. Anglia világbirodalom, Amerika a végtelen anyagi és technikai lehetőségek hazája, ezzel a gazdaságilag erős világhatalommal a gazdaságilag gyöngé Németország nem bírhat. Az Oroszországgal való háborubalépés pedig végleg megpecsételte Németország sorsát. Oroszországnak nagy katonai multja van, ő tekinthető Napoleon legyőzőjének is, emberanyaga kitűnő és kimeríthetetlen. Vaknak kellett lennie, ki nem látta előre Németország vereségét.

1944. március elején feleségemmel együtt elhagytuk a fővárost és Balatonfüreden éltünk 1944. szeptemberéig. Ott ért engem 1944. március 19-én a németek bevonulása, a német megszállás s a Sztójay kormány kormányra jutása. Balatonfüreden Scitovszky Béla volt belügyminiszterrel, Egyed Zoltán íróval, Halápy festőművésszel, Janovich táblalabiróval döbbenetesen láttuk a fejleményeket. Egyidejűleg figyelmeztettek, hogy a fősolgabíró eljárást indított ellenem kormány és nyilas ellenes nyilatkozataim és magatartásom miatt. Feleségemmel együtt elhatároztuk, hogy visszajövünk a fővárosba, utlevelet szerzünk és Sveiczba távozunk. Megváltottam az utleveleket, megkértem a Sveiczi vizumot és a német vizumot. Az utleveleket megkaptam, a Svájci vizumot azonban nem, illetve azt heteken át hiába várjuk, ígéret dacára. A német átutazó vizumot is megtagadták és csak Németországba való beutazási vizumot kaptunk.

Közben 1944. okt. 10-től kezdve a fővárosban suttogták, hogy Szálasi és a "nyilasok" hamarosan átveszik a hatalmat. Okt. 15-én

elterjedt a hír, hogy összeütközés volt a Petőfi téren és a kormányzóságon a német katonák és Horthy kormányzó, valamint az őt védő testőrök s magyar katonák között. Déli egy óra tájban a rádió közölte Horthy kormányzó németellenes szövegét. Ez a szöveg a kormányzó utolsó kétségbeesett lépését, Szálasi és a németek győzelmét jelentette. Estefelé híre járt, hogy a németek és a nyilasok behatoltak a kormányzói palotába, a kormányzót őrizetbe vették, lemondásra kényszerítették és erőszakkal forradalmi úton átvették a hatalmat.

UTÓSZÓ

Nagyapánk életrajza itt megszakad. Budapest ostromát fővárosi lakásában /Vilmos császár ut/ élte át. A szovjet csapatok bevonulása után újból figyelmeztették, hogy jobb lenne menekülnie, de ő helyben maradt. Ettől kezdve az államvédelmi hatóság folyamatos zaklatásának volt kitéve, rendszeresen kihallgatták és a fehérterrorra vonatkozó adatainak átadására kényszerítették. Az idős, politikai küzdelmekben megfáradt embert az Andrássy ut 60-ban kényszerítő eszközök hatására végrehajtott cselekedete élete végéig gyötörte, miután megtudta, hogy 25 év után az ő adatai alapján vannak felelősségre és végeznek ki olyan embereket, akik nem is értelmi szerzői, hanem egyszerű sorkatonái voltak azoknak az atrocitásoknak, amelyekhez hasonlókért ő számos "vörös" terroristát sikerrel terjesztett fel kegyelemre. Rákosiék hatalomra jutása után őt is kitelepítették: a Békés megyei Hunyán, egy pajtában kényszerült lakni, embertelen körülmények között. A kitelepítések feloldásakor sem térhetett vissza Budapestre, ezért Csengődre költözött, ott is hunyt el 78 éves korában, 1953.okt.1-n. A csengődi családi kriptában temettük el, szeretett első felesége mellé.

Dr.Váry Albert unokái

A harmadik kiadás szövege megegyezik az 1923-as második kiadással, de ki van egészítve a szerző fényképével és önéletrajzával.

Dr. Váry Albert unokái köszönetüket fejezik ki a Kiadónak azért, hogy ezt a hosszú évtizedeken át a legszigorúbban zárolt gyűjteménykötetet, mely a kommunista diktatúrák ártatlan áldozatainak világviszonylatban páratlan, egyedülálló dokumentuma, újból közreadja.

Ára: 650,- Ft (árfával)

A



reprintje

ISBN 963 8484 00 4